

BIURO PRZEWODNIKÓW
WYSOKOGÓRSKICH

ORLA PERĆ

21-22.07.2015

Wycieczka Orlą Percią jest niezmiernie interesująca i piękna, a przytem wysoce pouczająca, w ciągu nader krótkiego czasu bowiem poznajemy wszystkie szczyty i przełęcze, leżące w grani głównej między Zawratem a Krzyżnem i nabieramy dokładnego pojęcia o budowie całej tej grupy. Widoki roztaczające się z Orlej Perci są wspaniałe i bynajmniej nie jednostajne, lecz owszem zmieniające się wciąż, w miarę tego, jak posuwamy się naprzód.

Janusz Chmielowski, 1908

ORLA PERĆ

Orla Perć jest szlakiem wysokogórkim biegnącym granią lub w jej pobliżu na odcinku od przełęczy Zawrat (2159 m n.p.m.) do przełęczy Krzyżne (2112 m n. p. m.). Jest słusznie uznawana za jedną z najtrudniejszych technicznie tras turystycznych poprowadzonych w Tatrach Wysokich. Na całej długości szlak jest znakowany na czerwono i w wielu trudniejszych miejscach wyposażony w ciągi stalowych sztucznych ułatwień: łańcuchy, klamry oraz drabinki. Zwykle przejście Orlej Perci dzieli się na dwie lub trzy jednodniowe wycieczki, wykorzystując szlaki dojsciowo-zejściowe.

HISTORIA

Orla Percé zrodziła się w wyobraźni poety Franciszka Henryka Nowickiego, który w lutym 1901 roku zaproponował Towarzystwu Tatrzańskiemu projekt wytyczenia honornej górskiej trasy. Inicjatywę tę podjął wielki orędownik Orlej Perci, ksiądz Walenty Gadowski, który w latach 1903–1906 kierował pracami nad utworzeniem szlaku. Duchowny nie tylko nadzorował budowę, częściowo (wraz z Towarzystwem Tatrzańskim) prace te sfinansował, ale nawet własnoręcznie malował szlak i wynosił metalowe elementy skalnych ubezpieczeń. Choć główne prace na Orlej Perci zakończono w 1906 roku (w latach 1905–1906 budowano odcinek Kozia Przełęcz – Zawrat), to oznakowanie i wytyczenie szlaków dochodzących trwało jeszcze długie lata.

TOPOGRAFIA

Najlepszymi punktami wypadowymi są:

- Murowaniec w Dolinie Gąsienicowej – z tego schroniska można osiągnąć Orlą Percé aż w sześciu punktach. Na Zawrat prowadzi szlak niebieski, a na Krzyżne – żółty. Dodatkowo mamy cztery możliwości wejścia: na Kozią Przełęcz (szlak niebieski do Zmarzłego Stawu i dalej żółty), na Skrajny Granat (szlak niebieski do Czarnego Stawu Gąsienicowego i szlak żółty) i Zadni Granat (szlak niebieski do Zmarzłego Stawu, stąd żółty, a następnie zielony, który zaczyna się przy czarnym kamieniu na wysokości 1852 m) oraz Żlebem Kulczyńskiego, którym osiągamy Orlą Percé między Kozim Wierchem i Zadnim Granatem (jak powyższy, ale po około 20 minutach poruszania się zielonym szlakiem wybieramy na rozwidleniu znaki czarne odchodzące w prawo).
- Schronisko w Dolinie Pięciu Stawów Polskich – podobnie jak z Murowańca, możemy stąd wejść na Zawrat (niebieskim szlakiem) oraz na Krzyżne (do Wielkiego Stawu Polskiego niebieskim, po czym odbijamy w żółty). Dodatkowo nieco dalej od szlaku niebieskiego odchodzi szlak czarny na Kozim Wierchem, a następnie żółty na Kozią Przełęcz. Łącznie z tej doliny prowadzą cztery szlaki dojściowe do Orlej Perci.
- Górna stacja kolejki na Kasprowy Wierch – wyjazd kolejką linową na ten szczyt, a następnie przejście granią przez Beskid, Liliowe, Skrajną i Pośrednią Turnię, Świnicką Przełęcz na Świnicę, po czym trawers południowych zboczy Gąsienicowej, Niebieskiej i Zawratowej Turni aż do Zawratu, gdzie zaczyna się właściwa Orla Percé. Choć szlak ten znakowany jest na czerwono, to należy pamiętać, że nie jest – i nigdy nie był – integralną częścią Orlej Perci, lecz jedynie szlakiem dojściowym do niej.

Oczywiście wymienione wyżej szlaki można wykorzystać do zejścia w doliny podczas pokonywania właściwej Orlej Perci. UWAGA: przy planowaniu wycieczek na Orlą Percé oraz różnych kombinacji, jakie daje wspomniana wyżej siatka szlaków, należy koniecznie pamiętać, że na jednym odcinku Orlej Perci – pomiędzy Zawratem a Kozim Wierchem – ruch jest jednokierunkowy!

Orla Percé nie biegnie cały czas ściśle granią lub w jej pobliżu, ale miejscami odchodzi od niej i omija niektóre fragmenty, a nawet dość wybitne turnie (na przykład Zamarłą Turnię czy Wielką Buczynową Turnię). Mimo to szlak ma charakter graniowy i jest najdłuższą graniówką udostępnioną dla ruchu turystycznego w Tatrach Wysokich. Najważniejsze kolejne punkty trasy to: Zawrat (2159 m n.p.m.) – Zmarzła Przełęcz (2126 m n.p.m.) – Kozia Przełęcz (2137 m n.p.m.) – Kozim Wierchem (2291 m n.p.m.) – Zadni Granat (2240 m n.p.m.) – Pośredni Granat (2234 m n.p.m.) – Skrajny Granat (2225 m n.p.m.) – Granacka Przełęcz (2145 m n.p.m.) – Przełęcz Nowickiego (2105 m n.p.m.) – Krzyżne (2112 m n.p.m.).

Według czasów przewodnikowych przejście całego szlaku od Zawratu do Krzyżnego zajmuje około 7 godzin, nie wliczając oczywiście czasu dojścia i zejścia (około 4–5 godzin). Należy jednak pamiętać, że czasy podawane na mapach i w przewodnikach są uśrednione i w przypadku złych warunków czy dużego tłoku na trasie mogą się wydłużyć.

TRUDNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWO

Pomysłodawcy Orlej Perci zaprojektowali szlak pod kątem najbardziej wprawnych i doświadczonych tatrzańskich turystów. Dwa lata po ukończeniu prac nad wytyczeniem szlaku wybitny taternik i znawca tych gór, Janusz Chmielowski, pisał w swoim *Przewodniku po Tatrach*: „Liczne tablice z napisami i drogowskazy, tudzież dokładne oznaczenie Orlej Perci czerwoną farbą, ułatwiają turyście orientowanie się w drodze nawet wśród gęstej mgły, a sztuczne schody i przekopane na stromych zboczach trawniki oraz z wielkim nakładem pracy i kosztów umocowane klamry, łańcuchy, liny druciane, poręcze żelazne i drabiny uprzystępniają drogę do tego stopnia, iż każdy przeciętny taternik (ale nie turysta!) z zupełną swobodą wycieczkę nią odbyć może”.

Jak widać, nasi praojcowie podchodzili do tego szlaku ze zrozumiałym szacunkiem. Niestety, gwałtowny rozwój turystyki górskiej sprawił, że kolejne pokolenia zatraciły ów respekt i z biegiem czasu Orla Perc z trasy dla najlepiej wyszkolonych i przygotowanych turystów zamieniła się w bardzo popularny szlak. Rezultatem takiego podejścia jest tragiczna statystyka: od 1909 do 2014 roku na Orlej Perci doszło do 122 wypadków śmiertelnych (jest to aż 14% wszystkich takich wypadków w Tatrach). Bardzo wiele z tych tragedii wynika z niewystarczającego przygotowania (sprzętowego, technicznego lub kondycyjnego) turystów – do pokonywania szlaku wysokogórskiego, zwłaszcza przy gorszych warunkach atmosferycznych.

Do wypadków najczęściej dochodzi w okresie, w którym na Orlej Perci odnotowywane jest największe natężenie ruchu turystycznego: w miesiącach czerwiec – sierpień występuje ponad połowa wszystkich wypadków (na podstawie danych z lat 2005 – 2014). Głównymi przyczynami są kolejno: poślizgnięcia na płatach śniegu oraz na mokrych lub zalodzonych skałach, pobłądzenia i spadające kamienie. Ze statystyk wynika, że najczęściej wypadków zdarza się w rejonie Zawratu i Koziej Przełęczy. Zwraca uwagę fakt, że zarówno w tych okolicach, jak i w całym rejonie, więcej wypadków odnotowuje się na szlakach dojściowych niż na samej Orlej Perci. Z kolei, ze względu na przepaścistość terenu, na głównym szlaku Zawrat – Krzyżne odnotowano znacznie większy procent wypadków śmiertelnych (co piąta ofiara wypadku na poniosła tam śmierć, podczas gdy na szlakach podejściowych – co ósma).

Jedynym sposobem na poprawienie tych statystyk jest edukacja turystów w zakresie niebezpieczeństw górskich, uświadamianie konieczności stosowania autoasekuracji z wykorzystaniem istniejącego systemu sztucznych ułatwień oraz propagowanie korzystania z usług przewodników wysokogórskich. Akcje edukacyjne regularnie podejmuje Tatrzański Park Narodowy oraz Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Jedną z nich jest planowana publikacja folderu propagującego zasady bezpieczeństwa na Orlej Perci, którego obszerne fragmenty znajdziecie Państwo na kolejnych stronach.

